

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisori nefrancoate nu se pri-
mesec. Manuscrisul nu se re-
trimite!

Birourile de abonați:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai prescuse în Viena
Budolf Moss, Haasenstein & Vogler
(Ho Man), Heinrich Schalek, Alois
Bernold, M. Dukes, A. Oppel, J. Dan-
berger; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Dausbe; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie
garmondă pe o colonă 6 cr.
în 50 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învoială.
Reclame pe pagină III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL II.

„Gazeta” iese în fie-care zi
Abonamente pentru Austrii-Ungari
Pe un an 12 fl., pe șase luni
8 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu exemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atâtă abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 112.

Brașov, Joi 18 (30) Mai

1889.

Din cauza sf. sârbători înălțarea Domnului,
diarul nu va apăre până Vineri séra.

Brașov, 17/29 Mai

Foia partidei independente din
Clușiu, ocupându-se de programul
ministrului unguresc de instruc-
țiune Csaky, se pronunță în con-
tra acestui program, dîcîndu că
nu arată țelurile mai înalte ale
politice sale de instrucțiune.

Țelul cel mai înalt al e-
ducațiunii, dîce roia d-lui Bartha
Miklos, este unitatea națională:

„Cum se pôte face în Ungaria uni-
tatea națională? Asta-i întrebarea, care
așteptă, a fi rezolvată. Cu cât mai
mult se întârzie rezolvarea, cu atât
mai mult se apropie de patria noastră
pericolul politic al putrediciunii. Se
înșelă acela, care crede, că sub unitate
națională la noi ar fi a se înțelege unita-
tea limbii. Stirpirea limbilor nu numai
e cu neputință, ci și vrednică de ură
și dispreț. Limba persecutată se re-
fugiază din biserică în peșteră, din școlă
în birt, din locuință în pivniță, dela
lumină la întunecare și apucă acolo ori
ce armă a întunecării în contra apăsătorilor.
Statul nostru necontopit, so-
cietatea noastră îmbucătățită, poporul
nostru rămas îndărăt n'au destulă pu-
tere pentru o astfel de luptă.”

Așadér d-lui Bartha Miklos re-
cunoșce, că totă lupta guvernului
și a societății maghiare în contra
limbilor nemaghiare din patriă
e o nebuniă curată, pentru că e
lucru cu neputință a stirpi aceste
limbi.

Târziu, nu-i vorbă, au ajuns
cei dela foia Kossuthistă a recu-
noșce unu adevăr, ce de ani de
dile mereu li-lu spunem. Dér tot
mai bine târziu, decâtă nici
odată. Urmarea recunoșcerii a-
acestui adevăr e, că d-lui Bartha
a trebuit să recunoșcă unu alu
doilea adevăr, ce mereu li-l'amă

trîmbițat șovinistilor, că unitatea
unui stat nu o formeză unitatea
limbei, dovadă Elveția, unde sunt
trei limbi egal îndreptățite la
tote sarcinile și la tote folosele
statului.

Redactorul foiei clușiene din
vorbă se și încercă a esplica cum
ar trebui să se înțelgă unitatea
națională a statului, dér o încercă
rău, căci îi lipsește curajul con-
vingerii mai bune, îi lipsește mai
mult: buna voință.

„Sub unitate națională — scrie
„Ellenzék” — nu e a se înțelege altceva
decâtă conștiința comuniunei cetățeni-
lor, conștiința că viețuesc la unu loc,
de vécuri, recunoșcerea comunității de
interese, conștiința atingerii și contopirii
sociale, care și află cea mai înaltă es-
presiune în iubirea de patriă. Conștiința
de sine, drepturile, datorințele și iubirea
de patriă a cetățenului ungaru trebuie
așadéră să-o învețe și să-o exercite aci
fie-care în prima liniă. Politica de in-
strucțiune se nu permită, ca patria noastră
în inimile scolarilor și în atmosfera
școlilor să se îmbucătățescă în indivi-
dualități politice, bisericesci, românesci,
slovace, sêrbesci, rutene și germane.
Vorbescă și și învețe și fiecare limba,
limba sa propriă, dér precum adorăm
pe unu și același Dumneșu în cele
mai diferite limbi, totă așa pôte fi-care
să iubescă fierbinte una și aceeași pa-
triă nedivisată fi în ori și ce limbă în
statul Sf. Stefanu.”

De aci ar resulta forțe logicu
că politica de instrucțiune se nu
îmbucătățescă patria nici în indivi-
dualitate maghiară, pentru că nu
individualitatea are să constituie
unitatea națională, ci iubirea de
patriă, interesele comune, dreptu-
rile și datorințele.

Ca exemplu foia clușiană a-
duce tocmai America, deși nu era
nevoia să se obosescă până acolo
când la granița monarhiei noastre

este Elveția, unde Francesul,
Germanul și Italianul formeză
un stat unitar național, sta-
tul elvețian, ér nu statul „fran-
cesu”, nici cel „germanu”, nici
cel „italianu”. Și toti își iu-
besc patria, toti se simtă acasă,
pentru că toti se bucură de opo-
trivă de aceleași drepturi politice,
de aceeași libertate, de același
drept de limbă pe tote terenele
vieții publice în stat.

D-lui Bartha Miklos însé, si când
recunoșce adevărurile de mai sus,
totu nu-i vine la socotela felulu
de unitate națională alu Elveției,
ci sburându peste Oceanu dîce,
că Germanul, Spaniolul, Irlan-
desul, Francesul și Italianul se
simtă bine în sinul statului „en-
glesu” și nu le vine în gându a
sprijini altfelu de nisuințe parti-
culare, care aru poté periclită uni-
tatea de stat și națională.

Cum vedem, d-lui Bartha face
alusiune la limba statelor nord-
americane, care e cea engleză, dér
uită, că Germanii, Spaniolii, Irlan-
desii, Francesii și Italianii își au
libertatea și independența loru pro-
vincială în totă puterea cuvântu-
lui, își poté desvolta naționalita-
tea cum le place și le vine la so-
cotela, și de aceea se și simtă bine.
Ore totu așa de liberu ne pu-
tem noi desvolta aci naționalita-
tea noastră, ca să ne putem simți
în tote privințele una și nedespăr-
țiti cu totii?

Altul e caracterul englezu cel
au Statele unite, șialtul e timbrul
ce voescă să lu imprime statului
maghiarisatoru de aci. Se vede
că d-lui Bartha ar vrea să salveze
causa nedreptă a maghiarisării pe
căi peșe. Dér după-ace recunoșce
că este cu neputință stirpirea lim-
bilor, ilu întrebăm: cum rămâne
cu libertatea, cu drepturile politice

și cetățenesci, cu egala îndreptă-
țire a popórelor, cari vorbesc
aceste limbi?

La acesta se răspundă redac-
torul foiei Kossuthiste, ca să ne
lămurim, ér nu se se mulțamescă
a vorbi generalități, nici albu, nici
negru, pentru că tocmai d-sa este
unul din aceia, cari până acum
au aprobat tote măsurile de maghia-
risare, ce s'au luat de regim și,
care se laudă a fi inițiat și miș-
carea kulturegyetistă, care necum
se contribue la aceea ca să ne sim-
țim mai bine în acestu stat, numai
amărăciune a stêrnit în Ardél.

D-lui președinte alu comitetului
parochialu român gr. or. din ce-
tatea Brașovului părintele B. Ba-
ulescu ne trimite în numele comi-
tetului unu apel cu rugarea ca
să-lu aducem la cunoscința pu-
blicului nostru cetitoru. Satis-
facem cu plăcere acestei cereri
lăsându să urmeze apelul din
vorbă:

APELŪ.

Pe la finitulu secululu trecut,
pe timpul stăpânirii liberalulu și
iubitorulu de dreptate Iosif II-lea,
mai mult creștini ortodocși ro-
mâni și greci, cetățeni și locui-
tori în cetatea internă a Brașo-
vului, după multe lupte, ridicară
în numita cetate o biserică orto-
docsă pentru toti creștinii ortodocși,
fără deosebire de naționalitate, în
specialu pentru Români și Greci,
sub numele: „Biserica Sfintei Treimi”.

Zidirea bisericii se termină în
anul 1788. Serviciul divin se
celebra alternativ, în limba română
și greacă, până atunci, până când se
primiră în sinul acestei biserici
și companiștii greci.

În cetatea Brașovului se afla
pe atunci, afară de cetățenii or-

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”.

Curierul Expositiei din Paris.

[Correspondența noastră particulară.]

Paris, 24 Maiu 1889.

VII.

Lăsarăm pe lectoru sub impresiunea
triumfulu câștigat de lăutarii noștri
români. Vêdurăm cum arcusul lui
Sava Pădureanu ne răsbună de victoriile
câștigate până acuma de musicanții un-
guri. Meritul lor însé nu se mărgi-
nesce numai întru atât. Prezența lor
la Paris a servit ca motivu gazetari-
loru de p'aci d'a-și îmbogăți și limba
incă c'unu cuvânt. Până aci nu se
scia decâtă de *Tzigans*, acum s'a intro-
dus și cuvântul *Laoutars*. „Țigani”
suntă diblarii cei unguresci, ér cuvântul
celalalt, ca mai de salonu, e rezervat
lăutarilor români. Deosebirea acesta
e riguroasă în presa d'aci. Până aci
n'am dat decâtă d'o singură excepțiune
ce V'o reproducu din *La Bataille* dela
16 Maiu. Teribilul diar antibilangist,
cu tote că estinde semnificația cuvântulu
Laoutars și asupra artiștilor unguri,
totuși, cum vedeți, nu e de locu gingașu
cu ei.

Apresiasi diarului francesu V'o ci-
eză textualu, precum urmază:

„Mais plus loin, voici qu'un concert
éclate. Ce sont les Laoutars du restau-
rant hongrois. Avec leur petit chapeau
au côté duquel flotte une plume, et leur
cravate noire brodée d'or, ils emballent
sur leurs violons, leur cymbalon et leurs
hautbois des czardas échevelées; leur
chef, un jeune homme roux, aux mous-
taches effilées, debout le violon à l'é-
paule, bat la mesure par des contorsions
bizarres de tout son corps: et tout autour
de l'estrade où l'orchestre fait rage, un tas
d'auditeurs et d'auditrices boit cette
musique avec extase. Je remarque cepen-
dant un musicien de la ligne qui
hoche la tête avec désapprobation: *Ca
manque d'un tambour!* affirme-t-il.”

Cu totul altmintearea s'a esprimat
„Le Figaro” dela 10 Maiu despre musi-
canții români, afirmându categoricu și
claru superioritatea *Laoutars*-iloru asupra
Tzigans-iloru. Articolaru diarului fran-
cesu din cestiune ar fi prea lungu de
reprodus, de aceea rog pe cei intere-
sați în causă a se referi la data foii,
indicată mai sus. Stândă astfel lucruri,
nu e mirare că lăutarii noștri sunt
onorați cu invitațiile ce le cunoșceți
deja, — și, — ce e totu atât de ono-
rificu, — că séra suntă admirați d'o
lume distinsă, recrutată din cele mai
bune cerouri politice și artistice fran-
cese.

Astfelu erî zărirăm printre consu-

matorii din locanda română, unde cântă
fiecare și trupa lui Pădureanu, pe d-nii
Duruy, fostul ministru, Cat. Mendès,
ilustru literat francesu, Raoul Canivet
actualul director alu diarului *Le Paris*,
cu Maxime Paz, cronicarul séu, Richard,
spiritualul redactoru dela „*Le Figaro*”
mai mult artiști-pictori francesi între
cari era și Munkácsy (Lieb) alu d-vóstré.
Mai erau și doi compositor musicanți
cu două actrițe dela teatrele cele mari
din Paris, dér numele lor imi scăpă
pentru momentu.

**

Locanda română e întreținută de
cunoscutul birtașu român din Bucu-
rescu, Iordache Ionescu. Densul, cum
im spunea într'unu momentu de spiri-
tualu alusiune la Unirea Principatelor,
a ținut. să aibă unu tovarășu — din
Moldova, ca astfel locanda sa să redea
imaginea Țerii întregi.

Bucătăria e francesă și română; cine
vrea deci, pôte să mănânce cotele cu
mămăligă, și înainte lor se începă
c'unu borșu. Serviciul e făcut de câț-va
ganymedji, între cari maioritatea sunt
francesi; hebele române, patru la nu-
mêru, servescu îndirectu desertul, ofe-
rindu-lu, în schimbul unor mărci con-
venționale, confrăților lor masculini. To-

tul merge ca pe strună, grație îngrij-
rilor ce se dau acestu restaurantu
românescu. Prețurile mâncărilor sunt
afășate, fi-care pôte să se orienteze di-
ninte după grosimea pungi sale; servi-
ciul e esactu și curățenia esemplară;
bucătăria pare a fi o farmaciă, atâtu e
de bine arangiat și de ștersă.

Ei dér onorabili noștri companioni
dela locanda românescă, mi se pare că
prea au pus mare zel și fidelitate în
vederea imaginii Țerii întregi. Nu sciu
de ce raționamentu se voru fi condus
dênșii, ce constată însé e, că ele-
mentul semiticu e și elu reprezentat,
nu tocmai în proporție numerică din
Țeră de 1 la 10 — atâtă mai trebuia
— dér în fine, e reprezentat. Specime-
nulu exhibitu și intronizat la cassă,
între două fete în costume naționale
magnifice și care-i dau mână de ajutor
la marcarea consumațiilor, e unu esem-
plar rămas în stare de proiect. Im-
pedecatu în jumătatea evoluțiunii sale
fisice, acestu funcționar alu locandei
române, nu cred că i-ar fi simpaticu
nici ilustrulu Renan, care dealminte
se scie că profesază unu cultu ilimi-
tat, și după noi nemeritat, pentru rassa
perciunațiilor. E adevărat că jupăna-
șul din cestiune (cetățenul austriacu)

todocși indigeni, și așa numita companie privilegiată grecă, ai cărei membri nu erau cetățeni ai statului austro-ungar, ci suziți otomani de legea ortodoxă, cari încă din secolul al XVI-lea câștigă unele privilegii pentru purtarea negotului levantin și aveau în cetatea internă a Brașovului, într-o clădire privată, o mică casă de rugăciune.

Din ordinul mai înaltă această casă de rugăciune a companiștilor fu casată, erau membrii ei fură încorporați la nou-înființata biserică a cetățenilor. Întrând companiștii în biserică cetățenilor, la a cărei înființare ei nu dăduseră nici un ban, nu se mulțămira a fi egală-îndreptățiți cu cetățenii, de carți și pentru carți se înființase biserică, ci pretinsă exclusivul drept de dispoziție asupra bisericii și asupra afacerilor bisericești, motivându această nedreptă și absurdă pretensiune cu aceea, că numai ei sunt privilegiați și că numai ei au fost până atunci în drept de a avea biserică și casă de rugăciune în cetatea internă a Brașovului. Totdeodată pretindeau companiștii cu stăruință eschiderea limbei române din biserică. Deoarece fundatorii bisericii, în parte mare Români, voiau cu orice preț a păstra limba română în biserică, se încinse între cele două partide, cari din cetățeni și companiști se transformară acum în partida română și greacă, un proces, care a durat, cu puține întreruperi, un secol întreg, adică dela 1788 până la 1888. Anchete preste anchete urmară.

Deoarece înainte de anul 1848 biserică ortodoxă română din Transilvania nu era egală-îndreptătită cu celelalte biserici, ci numai suferită; de aceea toate anchetele se făceau de autoritățile statului; ele aduceau și hotăriri în această afacere curată bisericească. Aceste hotăriri se perondară aproape un secol, dându dreptă când Românilor, când Grecilor.

La anul 1868 biserică ortodoxă română din Transilvania fu recunoscută prin lege de egală-îndreptătită și autonomă. Români din cetatea Brașovului nu întârziară de a cere dela organele bisericii autonome, să rezolve chestia lor bisericească. Acesta se și întâmplă printr-o hotărire a Consistoriului-archiepiscopesc din Sibiu. Pe baza canoanelor și actelor fundamentale biserică Sf. Treimi a fost declarată de românescă-gre-

căscă, cu limba de serviciu românescă și grecă. Biserica și averea ei a fost încredințată creștinilor români și greci, ca să o administreze pe baza principiului de paritate.

Acum începură protestele și recursele Grecilor la ministeriul unguresc de culte, după carți urmară anchete peste anchete și ordinațiuni peste ordinațiuni, până ce în fine la anul 1880 printr-un rescript regesc se regulă chestiunea bisericii în mod provisoriu astfel, că limba românescă fu admisă în biserică Sf. Treimi ca egală-îndreptătită cu cea grecă, era administrațiunea averii bisericești se încredință unei comisii compuse din Români și Greci.

Resolvirea definitivă fu rezervată unei hotăriri ulterioare judecătorești. Spre acest scop fu adus în anul 1881 un articol de lege, prin care rezolvirea acestei chestiuni curată bisericești se avisează tribunalelor. În anul 1882 s'a esoperat dela Maiestatea Sa Impăratul și Regele un rescript, prin care se dispune, ca afacerea noastră bisericească să fie judecată de tribunalul din Budapesta. În fine ministrul unguresc de culte și instrucțiune publică, prin ordinațiunea sa din același an, dispune, ca Români ortodocși dela biserică Sf. Treimi din cetatea Brașovului, cari nu cereau schimbarea situațiunii create prin Înaltul rescript regesc, în termen de 6 luni să începă procesul pe cale judecătorească pentru comproprietate la numita biserică și la averea ei, fiindcă la din contră atât biserică, cât și averea ei va fi predată exclusiv în posesiunea Grecilor.

Prin această ordinațiune ministerială Români au fost puși în dilemă, ca să începă procesul în contra Grecilor, sau să rezigneze la dreptul lor la acea biserică.

Români ortodocși din cetatea Brașovului, pe deoparte nevoind, ca biserică și averea ei se între în exclusivă posesiune a Grecilor, era pe de altă parte basați pe dreptatea cauzei, se resolveră a începe procesul în contra Grecilor.

Dér decepțiunea lor fu amară! Deși în decursul procesului prin acte autentice era constatată ne-îndoiebnică că biserică din chestiune fu înființată

de Români și de Greci pentru Români și Grecii ortodocși, totuși Români în toate trei instanțele fură respinși cu cererea lor de a fi admiși ca membri ai bisericii Sf. Treimi, era biserică a fost declarată prin sentințele judecătorești în mod definitiv de „biserică națională-grecă.“ va să dică de proprietate exclusivă a acelor câteva familii grecesce, ce se aflau în Brașov. Prin aceste sentințe a fost declarată de avere „națională-grecă“ și donațiunea fericitului principe român Grigorie Basarab de Brancoveanu în preț de preste trei sute de mii florini, lăsată în administrațiunea acestei biserici spre scopuri culturale și umanitare pentru toți creștinii din Brașov, fără deosebire de naționalitate.

Prin această rezolvire atât de neașteptată a cauzei noastre bisericești, comuna română bisericească a primit o lovitură grea, lovitură de moarte. Acea comună română bisericească, odată înfloritore, care o parte însemnată din averea sa a jertfit-o pentru înființarea gimnaziului și a celorlalte școle românești din Brașov, era cealaltă parte de avere a fost înghițită de cheltuelile cele mari ale unui proces atât de lung și costisitor; acea comună română nu are biserică, nu are avere și este în primejdia de a apune cu totul.

Ea de sine nu se mai poate ridica la pozițiunea, ce-i compete. Membrii ei, în parte mare comercianți, prin răboiul vamal și în consecvență prin ruinarea negotului din Brașov, odată înfloritor, sunt reduși în averea lor. Cu toate acestea, pentru a-și înființa o biserică demnă pentru un oraș ca Brașovul, Români din cetatea Brașovului n'au fost nepăsători, ci ei au colectat între sine o sumă orecare destulă de considerabilă pentru împrejurările lor de astăzi, însă cu multă pre mică, pentru a coreșpunde scopului. În această tristă, chiar desperată situațiune, apelăm la bunul simț și la generositatea conaționalilor și coreligionarilor noștri din toate părțile pentru ajutoare avându voia Ven. Consistoriu arhidieceșana sub Nr. 3444.

Avemă mare lipsă de ajutor și încă de însemnată ajutor.

Să nu se trecă cu vederea, că biserică română din Transilvania și Ungaria are cu totul altă însemnatate, decât în alte

părți, deoarece la noi biserică este singurul teren legal pentru dezvoltare în viața națională românească; era în special comuna română bisericească din cetatea Brașovului, după aședămintele bisericii noastre constituționale, este chemată a administra gimnaziul, școlile reale și comerciale. Comună bisericească fără biserică nu poate exista.

Desființarea comunei bisericești ar fi o adevărată calamitate pentru cultura poporului nostru din Brașov.

Pentru culegerea de ajutoare sunt rugați toți amicii înaintării culturii românești, cărora spre acest scop li-se trimet listele de colectare.

Ne rugăm ca banii colectați să se adreseze președintelui Comitetului parochial, Părintelui B. Baiulescu în Brașov.

Comitetul parochial român ortodocș din cetatea Brașovului:

Brașov, 15 (27) Maiu 1889.

Bartolomeu Baiulescu, m. p. președinte. Nicolae T. Ciureu, m. p. I. G. Ioan. m. p. Dimitrie Stănescu, m. p. Diamandi I. Manole, m. p. Constantin I. Popasu, m. p. George B. Popu, m. p. Petru Nemeșu, m. p. Nicolae Strevoiu, m. p. Petra Petrescu, m. p. Simeon Danianu, m. p. Ioan Popa, m. p. Petrache M. Zănescu, m. p. Nic. Pilția, m. p. notar.

Apelul de sus vorbește atât de elocuent, încât nu mai are nevoie de comentariu.

Cu toate acestea nu putem să nu mai adaugem și din parte unele observări, spre a arăta marea însemnatate a pasului întreprins de comitetul parochial de aici din punct de vedere al culturii naționale.

Înainte de toate trebuie să avem în vedere împrejurarea, că comunitatea bisericească română din interiorul orașului Brașov nu mai era aji nevoită de a apela la generosul concurs al publicului mare român, decât nu ar fi trăit deci de ani în firma convingere, că are un drept viu și bine întemeiat asupra bisericii Sf. Treimi din cetate și decât în urma acesta nu s'ar fi incurcat într-un proces foarte îndelungat și foarte costisitor.

Trecură dér în certă vremurile mai bune și judecata cădă în nise timpuri critice din toate punctele de vedere.

Astfel Români din centrul orașului Brașov, cari odinioară

n'are perciuni, dér acesta poate din cauză că lipsește și restul ornamentului capilar. Și acum iubiți lectori, ca să vă completați tabloul, închipuiți-vă un cap jumultă ce apare și dispăre între două frumoase reprezentante ale sexului feminin. Vă mărturisesc că acesta anomalie e un atentat la bunul gust, la eleganța și la nota pur românească a locandei române. Dacă răul nu se poate îndrepta, decât nu se va pute găsi un Român și se ține cu orice preț la un Jidan, ca la un talisman, atunci să se alegă un individ care, fără să fiă un Avisalon și un Samson, să aibă cel puțin un profil de om și să scie vorbi românește ceva mai cum se cade. În casu contrar eu nu vedu remediarea răului actual decât într-o părechie de cothurie antice, o gramatică românească modernă și o perucă, fiă și vechie.

Lucrările în secțiunea industrială înainteză din răpuleri. Mai toate vitrinele sunt aranjate. Vizitatorii pot deja să admire elegantele noastre costume naționale, și în special, pe cele femeesce. Societatea Furnica din București e pe cale d'ași asigura un renume universal.

Produsele pirotehniei și arsenalului militar sunt așteptate din di în di. Aranjarea și expunerea lor odată terminate, nu ne îndoim că ele vor deștepta un viu interes în toate sferile militare. Dintre vitrinele gata până aji voiu menționa pe aceea a blănărilor, instrumentelor de muzică, lingierii, furnării etc. etc.

Cum am dișu, se lucră pe întrecute, și lădile ce de dimineță le găsim încă ferecate și închise, în câteva ore s'au golit și dispăr, ca să facă loc unui alt transport. Aspectul general, în secția română, se schimbă din oră în oră, în puțin timp însă ilu vom pute vedă stabil și definitiv. Atunci vom pute începe cu descrierea generală. Dér și până atunci, credem, că elogiile noastre sincere sunt justificate prin activitatea ce se desfășură deja. Atât principale G. Bibescu, cât și d-nii Al. Ciureu și Grant sunt nemiscați dela posturile lor de dimineță și până sera. Mai cu semă d. G. Bibescu, prin enorma activitate ce-o dezvoltă, pare că ar voi să-și mai consacre încă odată titlul său de principe și sub forma de cel dintău la trebă.

Terminându pentru aji, n'am voi să ne separăm de lectorul nostru, fără

a-i atrage atențiunea încă asupra a două lucruri remarcabile. Primul e o enormă piramidă de sare, ce se construiesc actualmente din gigantice blocuri tăiate în ocnele din România. Alu doilea obiect e remarcabilă esecutare în ceară a unei sentinele, care ne reprezintă pe eroul dorobanț în uniformă sa de campanie, cu pușca la umăr. Espresiunea lui inteligentă, fisionomia lui nervoasă, atitudinea lui marțială ni-lu arată cum e Românul la răboiu. Sentinela e aședată imediat la intrare în secțiune, er piramida se observă într-un colț opus.

De 2—3 zile încoco s'a început, lângă locanda română, construirea unui mic palat siamesu. Astfel aji restaurantul românesc se găsește în direcția stradei din Cairo, între Marocu, Siam și China. Vecinătățile acestea exotice, ce ne permită ca în câte-va minute să ne familiarisăm cu produsele și reprezentanții atător zone de pe vastul nostru glob, ne fac, fără de voi, să ne gândim că am fi și victima inconșciă a unui voiaj magic și vertiginos. Abia reușim să ne punem în ordine impresiunile varii și multiple ce ni-se prezintă spiritului nostru, și ecă că altele mai

varii și mai numeroase ne năpădesc la o distanță de 2—3 pași, de unde începem să zărim palatele și construcțiile statelor: St. Domingo, Paraguay, Guatemala, Haiti și ale Indiilor. Aspectul acestor complexe încadrate, ca să dică așa, de undele line și melodiöse ale muzicii române, e indescriptibil.

Afluența vizitatorilor devine totu mai mare. Dumineca trecută a fost d'unu pătrar de milion; er peste săptămână cifra intrărilor zilnic de mai bine de 75.000. Între aceștia se găsesc și mulți pick-pocketi, adică pungași de buzunare, dér poliția Expoziției fi vénéză grășnicu. Seria lor a început o unu jidan din Ungaria, Lichtig cu numele, și care zace la umbră pe 5 ani. Mi-se spune că diarul La Justice luând act de numărul cel mare al pick-pocketilor, de origine mai toți jidovi din Ungaria, ar fi dișu că tocmai acum înțelege de ce d. Tisza ar fi declarat că nu poate răspunde de siguranța personală a compatrioților lui, cari vor visita Expoziția din Paris.

Ca ultimă scoire pot comunica că Expoziția română de pictură e terminată.

șciură se jertfescă atât de mult pe altarul progresului și al culturii naționale românești, se vedă adă constrinși a cere concursul fraților și al coreligionarilor lor din toate părțile, ca să îndeplinească o operă demnă de trecutului lor, operă religioasă și totodată și națională, care are menirea a întări elementul român din Brașov, redicându totodată veșta Românilor în genere.

Recomandăm cu toată căldura apelului de mai sus publicului român, în firma speranță, că toți cei cu dare de mână vor contribui spre a se face cu puțină clădirea unei biserici române în piața Brașovului. Suntem siguri, că acest apel va afla răspuns și în inimile fraților noștri din România, care n'au pregetat a contribui cu sume însemnate și atunci când a fost vorba de biserici străine. Trăiesc dincolo de munți mulți fii ai Brașovului, care ocupă poziții frumoase și onorifice și sunt cu dare de mână. Să-și aducă aminte de orașul lor natal, care le-a dat prima creștere și se ia inițiativa spre a promova nobilul scop exprimat în apelul de mai sus.

Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei“ își deschide și ea colónele, pentru cei care ar vrea să se adreseze de-a dreptul către ea. Contribuirile se vor înmâna imediat d-lui parochiu Bart. Baiulescu.

DIN AFARĂ.

Convenția militară între Germania și Italia.

„Figaro“ din Paris a primit din Berlin următoarea veste cu data de 25 Mai n.: „E sigur, că eră a fost subsemnată o convenție ori cel puțin preliminarile unei convenții militare între Germania și Italia. Generalii Rolandi și Sivonie, care nu fac parte din suita regelui italian, se află dela 10 Mai în Berlin și au avut în fiecare zi conferințe cu membri de-ai statului major general. Rolandi și Sivonie sunt acei generali, care în anul trecut au conferit cu acei generali germani, care erau însărcinați să se informeze asupra armatei italiene. Cei din Roma au fost nevoiți să se supună și au subscris convenția specială ulterioară, care a stabilit definitiv planul mobilizării. Această convenție este pe lângă aceasta îndreptată asupra abținerii Austro-Ungariei. Se pare chiar, că acest punct a grăbit încheierea convenției, căci atitudinea unei părți a poporului italian în cestiunea Trientului face foarte problematică participarea Austriei la un viitor război. Aci se dice chiar, că o înțelegere între Austro-Ungaria și Rusia nu ar fi neprobabilă și că, dacă cestiunea balcanică ar fi odată regulată, Austria ar pute rezista curentului german, care amenință fracțiunea germană a Austriei și curentului italian, care amenință Trientul. Toate aceste cestiuni amărunchite au fost regulate în Roma și amândoi suveranii au numai să ratifice încă învoiala făcută.“ „N. fr. Presse“ dice, că partea din informațiunea fôiei parisiane privitoare la Austro-Ungaria e curată povestire de romane.

Banchetul în onoarea lui Crispi.

La banchetul parlamentar ce s'a dat în Berlin în onoarea lui Crispi s'au ridicat mai multe toast.

Președintele Levetzov dice: „Impăratul salută aci pe credinciosul aliat pentru susținerea păcii lumii, pe puternicul domnitor al Italiei vecine, cu care raporturile noastre s'au desfășurat tot mai intim și la care vrem să ținem în zile bune și rele.“

Deput. Benda sârbătorit, vorbindu italianese, pe Crispi, ca pe bărbatul de stat, care pentru viața liberală a Italiei

și pentru alianța germană-italiană, ce stă în strînsă legătură la alianța germană-austriacă, are cele mai mari merite.

Ministrul-președinte Crispi dice între altele: „Amndouă dinastiile și amndouă popórele sunt unite mai mult decât prin alianța politică, prin interesele, prin amicitia cordială, prin țelurile comune, prin totu ce unesc în mod naturalu popórele și pentru care nu mai e nevoie de pregătiri artificiale. Am lucratu totă viața mea pentru triumful libertății și lucrez încă și acum pentru acesta. Visul meu a fostu totdeauna — și speru că elu se va realiza odată — independența și înfrățirea popórelor. Inimici mei m'au elevit, au falsificat intențiunile mele, afirmându, că eu vreu războiu; eu voescu pacea. Sunt războie necesare, sfinte; le-am purtat, d-vóstru și noi, pentru victoria independenței naționale, der ori-ce altu războiu e o crimă, și celu care o comite, comite *crimen laesae humanitatis*. Lucrarea noastră, problema tuturor bărbăților noștri de stat să fiă prosperarea și bunăstarea popórelor, pentru ca să se vindece miseria omenirii și popórele să formeze state fericite și tari. Asta și nimic alta e problema noastră.“

Miquel dice între altele: „Alianța păcii între cele trei state mari este opera bărbăților de stat pîtrunzător și e garantată prin înțelepciunea, puterea și tăria înalțărilor principi, care guvernază întinsele țeri, dela Marea mediterană până la Marea ostică dela Carpați până la Marea nordică. Poporul german vede în alianța triplă o unire durabilă în scopul numai altu apărării păcii, altu înlăturării cruzimilor unui războiu european, altu asigurării bunurilor culturii și pacnicului progres altu națiunilor. Acestă alianță nu amenință pe nimenea, e o garanția a independenței estere și interne, și a liberei dezvoltări a statelor și popórelor. Cu statul împăratesc austro-ungar ne legă amintiri vechi, o istorie comună, pățanii egale de sute de ani, înrudirea de sânge a unei părți din popórele sale. De Italia, care a fostu isvorul și centrul culturii lumii, ne legă rațele sórelui sciințelor și artei, ce încăldesce peste Alpi, altu liberei cugetări și năsuinței ce a pîtruns în Germania, recunoscînța și iubirea pentru promovarea spiritului german în cugetare și simțire și în creațiunea artistică. Ne legă cu poporul italianu amintirea acelorasi suferințe și rele de sfășiere și slăbiciune națională, de aceleasi lupte pentru unitate, libertate, independență și onore, de aceleasi succese gloriose. Alianța va fi unu stavilaru neclintit pentru pacea Europei și pentru progresul culturalu neimpiedecat alu omenirii. Spre acestu scop sunt aliate și unite cele trei popóre și state.“

Intórcerea metropolitului exilat Mihailu.

Metropolitul Mihailu alu Serbiei a sosit în București, fiindu pe drum către Belgrad. La gara din București a fostu primitu de secretarii legațiunii rusești și de d-lu Liotici, radical, amiculu intim alu d-lui Pasici, șeful partidului radicalu sârbesc. Metropolitul a descinsu la legațiunea Sârbiei și a dejuat la legațiunea rusescă fiindu invitat de d-lu Hitrovo, ministrul Rusiei la București.

Sgomotul despre călătoria regelui Umberto la Strassburg.

O telegramă din Strassburg anunțase, că Regele Italiei va sosi cu împăratul Wilhelm acolo, spre a inspecta fortificațiunile. Acestă scire a produs în cercurile parlamentare și politice din Paris mare mișcare. Foile franceze au și atacat foarte violentu planul acestei călătorii. „Temps“ dice, că e cu neputință a crede, că regele Italiei liberate și unite, fie-că ar fi fostu această unire prin alții îndeplinită și nu prin Francia, s'ar pute declara învoit să vatăme fără scop în Strassburg sentimente, care

pentru toți ar trebui să fiă vrednice de venerat și sfinte pentru fiul lui Victor Emanuel. „France“, dice, că regele Umberto e nerecunoscător față cu cei 100,000 Francezi trimiși la moarte pentru liberarea și unitatea Italiei. „Patrie“ își exprimă încrederea în puterea țarului, care susține pacea în Europa. Diarele germane și italiene s'au grăbitu a declara sgomotul despre călătoria regelui Umberto la Strassburg ca o manevră de bursă.

SCIRILE ĐILEI.

D-lu Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala dela Ferestru de lângă București, avendu permisiunea guvernului de aici, a întreprins împreună cu 17 elevi dela numita școală o excursiune spre a visita școala de agricultură din Feldiara, hergheliile din Sâmbăta de jos și întocmirile economice dela Șercaia și Făgăraș. D-lu Maior a fostu Lunu sêra în Brașov, de unde a doua zi a plecatu împreună cu elevii.

Starea séménaturilor în Transilvania, după rapórtul înaintat ministerului de agricultură, în a treia săptămână a lunii lui Maiu presintă următoarea situațiune economică: Grăul se dezvoltă foarte încet. Sécara promite o recoltă mijlocie, totu asemenea și orzul. Ovésul promite o recoltă foarte bună. Séménaturile cucuruzului (porumbului) abia s'au terminat. Seceta împiedecă foarte multu dezvoltarea. Viia cresce frumos. Pómele suferu multu din cauza omidelor, cu toate acestea în cele mai multe părți sunt prospecte de venit bun.

Minele de aur în Ardelu. În cercurile bursei din Pesta se istorisesc, că mai multe bănci din Berlinu au trimis acum trei luni unu bărbat specialu în Ardelu cu însărcinarea să cerceteze capacitatea productivă a minelor de aur. Resultatele la minele dela Abrud și Roșia au fostu atât de favorabile, încât în curéndu se voru cumpăra mai multe mine de băncile din Berlin.

Școalele centrale rom. gr. or. din locu. În ședința delegațiunilor, de alaltăer s'a hotărît, ca pentru catedrele vacante de profesori la școalele medii să se înscrie concursu cu lăfă inițială de 800 fl., ér nu 700 fl. ca până acum.

Regele României a primitu din partea Regenței Serbiei o scrisore de felicitare, drept răspuns la notificarea ce i-s'a făcutu de către suveranii români, că Principele Ferdinand, nepot alu M. S. Regelui, a fostu desemnat, conformu art. 83 alu constituțiunii, ca moștenitoru presumpțiv alu corónei, și a primitu titlul de Alteță Regală, Principe alu României.

Istoria orașului Tomi. În fața unui publicu, care se îndesa în marea sală a Atheneului din București, d. Gr. Tocilescu a vorbit despre „Istoria orașului Tomi“ (Constanța). Publiculu a ascultat cu neobosită atențiune eruditele dezvoltări, ce d-lu Tocilescu a datu subiectului său. Conferința va fi publicată, spune „Românul“.

Junimea studiósă dela gimnasiul gr. cat. român din Năsăud invită la Măialul ce se va ține la 1 Iunie st. n. în „Castrul“ din Năsăud, eventualu în otelul „Rahova“. Inceputul la 10 ore a. m. Năsăud la 25 Maiu 1889. Comitetul.

Furt. Pécurarului de oi Iónu Popa jun. din Cornetelu i-s'a furat în cârciuma lui Frid. Wagner de lângă gara Brașovului suma de 190 fl. Hoțul e Bernat Matyas, care în ziua, când a sêvșit furtul, a fostu în acea cârciumă cu Iónu Popa. Matyas și-a cumpărat la țergu din Uzun caru și cai, der poli-

ția, bănuind că n'avea cu ce sêși cumpere, decât cu banii lui Popa, ilu puse la rócóre.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“.

(Serviciul biuroului de coresp. din Pest)

Bruxella, 29 Maiu. „Etoile Belge“ publică scrisóra ministrului președinte Beernart cătră ministrul de interne Devolder din care reiese, că ministru-președinte a căutat a seduce pe socialistii din Hennegau (Hannonia) ca să pornescă înarmați în contra Bruxellesi. Publicarea produse cea mai mare senzațiune. În ședința camerei ministrul-președinte și ministrul de justiția au fostu atacati în modu vehementu, fiindu acușati, că sunt complici ai procederei seducătoare. Ministrul-președinte va răspunde astăzi.

Parisu, 29 Maiu Camera după o ședință furtunosă a trecut la ordinea đilei asupra interpelării lui Laguerres privitoare la trăgănările comisiunei tribunalului de stat

Belgradu, 29 Maiu. Ordinea s'a restabilitu pe deplin.

Praga, 29 Maiu. Greva vizițiilor și conductorilor dela Tramvay s'a terminat.

Dortmund, 29 Maiu. Mișcarea greviștilor a mai scăđut.

Roma, 29 Maiu. Greva vizitiilor s'a terminat.

DIVERSE.

Haine de lemn. Mitscherlich a inventat unu procedu prin care se obțin fibre de lemn, care se potu tóce întocmai ca lăna. În scopul acesta scândurii subțiri fără noduri se taie în fâșii subțiri și se fierb într'o soluțiune de acidu sulfuric. Prin ferbere materia lemnósă se discompune și lasă în urmă numai fibre de lemn.

Riu otrăvit. Din Nancy (Francia), se scrie, că riul Meurth a fostu otrăvit pe o întindere de mai multu kilometri. Éta cum s'a întâmplat lucrul: în apropierea riului este o fabrică de apă gázósă și săpunu a cărei diguri din spre riu rupându-se, materiile otrăvitoare ce erau acolo strinse s'au scursu în apă și acesta o luat o colóre albă pe întindere de câțiva kilometri. Pescii din apă au murit toți, încatu toți pluteau desupra apei. La Tomblaine róta unei mori nici n'a mai putut să se învêrtescă de marea cantite de pesci morți, ce s'au grămăditu acolo.

Cursul piței Brașov

din 27 Maiu st. n. 1889.

Bancnote românești	Cump.	9.37	Vénd.	9.42
Argintu românesc	-	9.35	-	9.40
Napoleon-d'or	-	9.40	-	9.42
Lire turcesc	-	10.58	-	10.62
Imperial	-	9.58	-	9.62
Galbin	-	5.50	-	5.58
Scris. fonc. „Albina“ 6%	-	102.—	-	—
„ „ 5%	-	98.50	-	99.—
Ruble rusești	-	125.	-	126.
Discontul	-	6 $\frac{1}{2}$ —8%	-	pe anu.

Cursul la bursa de Viena

din 27 Maiu st. n. 1889.

Renta de aur 4%	-	-	-	102.40
Renta de hârtia 5%	-	-	-	97.37
Imprumutul căilor ferate ungare	-	-	-	142.
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	-	-	-	100.20
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	-	-	-	113.—
Bonuri rurale ungare	-	-	-	105.10
Bonuri cu clasa de sortare	-	-	-	105.10
Bonuri rurale Banat-Timiș	-	-	-	105.10
Bonuri cu cl. de sortare	-	-	-	105.10
Bonuri rurale transilvane	-	-	-	105.10
Bonuri croato-slavone	-	-	-	105.—
Renta de hârtia austriacă	-	-	-	85.85
Renta de argint austriacă	-	-	-	86.20
Renta de aur austriacă	-	-	-	109.40
Napoleon-d'or	-	-	-	9.41 $\frac{1}{2}$
Mărci 100 imp. germane	-	-	-	57.97 $\frac{1}{2}$
Londra 10 Livressterlinge	-	-	-	118.45

Editor și Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

